فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی/ سال دوم/ شماره۷ / پاییز۸۹/ صفحات ۱۵۷- ۱۳۶

بررسی و تحلیل عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی اثرگذار بر فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر حمیدرضا وکیلی فرد*
دکتر محسن دستگیر**
محمد رمضان احمدی***

تاریخ دریافت:۸۹/۵/۲۳ تاریخ پذیرش: ۸۹/۸/۱۱

چکیده:

این مقاله به بررسی رابطه‌ی بین عوامل اقتصادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عوامل قراردادی (نسبت بدهی) با متغیرهای وابسته همچون روش‌های حسابداری گردش کالا(فایفو یا میانگین) وروش‌های حسابداری ارزشیابی کالا (قاعده اقل قیمت تمام شده یا روش بهای تمام شده) وروش‌های حسابداری ارزشیابی سرمایه گذاری‌ها (روش بهای تمام شده یا روش ارزش بازار) پرداخته است.

در این پژوهش از داده‌های صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره‌ی زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۶ استفاده شده است. با توجه به مقادیر مشاهده شده و مقادیر مورد انتظار، برای آزمون فرضیات از آزمون کای دو و آزمون دقیق فیشر بهره گرفته شده است.

* استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران
** استاد گروه حسابداری دانشگاه شهید چمران اهواز
*** دانشجوی دوره دکتری حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (نویسنده مسئول)
Email: Ahmadi_m@scu.ac.ir

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

نتایج این پژوهش بیانگر آن است که بین عوامل اقتصادی و عوامل قرار دادی با فرایند انتخاب خط مش های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود ندارد.

واژه های کلیدی: خط مشی‌های حسابداری، اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی.

۱- مقدمه:

یکی از اشکالات وارده به رویکرد خودتنظیمی[1]، تنوع وگوناگونی روش‌های پذیرفته شده حسابداری است. تنوع روش‌ها، این امکان را برای مدیریت واحد گزارشگر فراهم می‌کند تا با بکارگیری روش‌های مورد دلخواه وضعیت مالی ونتایج عملکرد واحد تجاری را تحت تاثیر قرار دهد (لیلین[2]، ۱۹۸۲).

دلایل وانگیزه‌های متفاوتی می‌توانند عامل انتخاب خط مشی‌های حسابداری باشد . واتس و زیمرمن[3] (۱۹۷۸) نخستین کسانی بودند که به کمک رویکرد اثباتی به مطالعه و بررسی انگیزه مدیران واحدهای گزارش‌گر در انتخاب خط مشی‌های حسابداری و تاثیر عوامل اقتصادی وقراردادی را بر انتخاب خط مشی‌های حسابداری پرداختند. در تلاش به منظور تبیین و تفسیر انگیزه واحدهای گزارش‌گر در انتخاب خط مش‌های حسابداری‌مطالعات وپژوهش‌های بسیاری صورت گرفته است، از جمله این‌مطالعات می‌توان به مطالعه واتس و زیمرمن که به رابطه بین روش‌های حسابداری تغییرات قیمت با اندازه شرکت و طرح پاداش مدیران پرداخته است(واتس زیمرمن، ۱۹۷۸). همچنین مطالعه هیگرمن وزمای وسکی[4] (۱۹۷۹) که به رابطه بین اندازه شرکت، طرح پاداش مدیران، فشردگی سرمایه وضعیت انحصار با روش‌های خط مستقیم و نزولی استهلاک پرداخته است. علاوه بر آن مطالعه ای درخصوص رابطه متغیرهای فوق با روش‌های حسابداری(FIFO(First in first out و LIFO(Last in first out انجام داده اند اشاره کرد.

[1] Self Regulation Approach
[2] - Lilien
[3] - Watts & Zimmerman
[4] - Hagerman & Zmijewski

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

از دیگر مطالعات، پژوهش دکین[1] (۱۹۷۹)، در این پژوهش رابطه انـدازه شـرکت، فشـردگی سرمایه، وضعیت انحصار وطرح پاداش مدیران با روش‌های هزینه یابی در شرکت‌های نفتی مورد بررسی قرار گرفت. بون، نورین و لی سـی[2] (۱۹۸۱) رابطـه انـدازه شـرکت، فشـردگی سـرمایه، وضعیت انحصار، طرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش حسابداری هزینه‌هـای تـامین مـالی مورد بررسی قرار دادند.

دالی والی، سالمون و اسـمیت[3] (۱۹۸۲) در پژوهشـی،رابطه بـین انـدازه شـرکت، فشـردگی سرمایه، وضعیت انحصار، طرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش‌های استهلاک دارایـی‌هـای ثابت را مورد مطالعه قرار دادند.

از آنجایی‌که تا کنون چنین مطالعاتی در خصـوص تـاثیر عوامـل اقتصـادی و قـراردادی بـر انتخاب خط مشی‌های حسابداری در ایران صورت نگرفته است، این مقاله بـه بررسـی ومطالعـه رابطه‌ی بین عوامل اقتصادی (اندازه‌ی شـرکت، فشـردگی سـرمایه، وضـعیت انحصـار) و عامـل قراردادی (نسبت بدهی)] با انتخاب خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌هـای پذیرفتـه شـده‌ی بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است.

۲- بیان مسئله:

مدیریت در هر سطحی، در ارتباط با تصمیم گیری و بحث در مورد گزارش‌گری مالی نقـش محوری دارد. عموماً فرض بر این است که فعالیت‌ها و اعمال اشـخاص درجهـت حـداکثر نمـود ثروت آن‌هاست، پس براساس این فرض تاکید مدیریت به روش‌هایی است که در جهت افـزایش منافع آن‌ها باشند. معمولاً ثروت مدیران بـه صـورت غیـر مسـتقیم از طریـق مالیاتهـا، قـوانین، هزینه‌های سیاسی وهزینه تهیه اطلاعات وبه صورت مستقیم از طریق طرح‌هـای پـاداش تحـت تاثیر قرار می‌گیرد.(هیلی[4]، ۱۹۸۵).

به همین جهت مدیران شرکت‌ها:

۱- به طورکلی روش‌هایی را که موجب کاهش مالیات پرداختـی و در نهایـت افـزایش سـود می‌گردند قبول نموده ودر برابر پذیرش روش‌های افزایندهٔ مالیات مقاومت نشان می‌دهند.

[1] - Deakin
[2] - Bowen, Noreen & Lacy
[3] - Dhaliwal, Salaman & Smith
[4] - Healy

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۲- با روش‌هایی که باعث کاهش بهای تمام شده ودرنتیجهٔ قیمت گذاری عمومی‌قانونی پائین تر برای کالاها می‌گردد مخالفت می‌نمایند.

۳- با توجه به اینکه طرح پاداش براساس سود حسابداری می‌باشد، انتخاب روش‌هایی که موجب افزایش سود گزارش شده می‌گردد موردحمایت وپذیرش مدیران قرار می‌گیرد.

۴- درشرکت‌های بزرگ با در نظر گرفتن هزینه‌های سیاسی ومالیات، مدیران انگیزه وتمایل در بکارگیری روش‌هایی دارند که سود را کاهش می‌دهند تا از این هزینه‌ها در امان باشند. اما در شرکت‌های کوچک، مدیران روش‌هایی را به کار می‌گیرند که سود را افزایش دهند (کلین[۱]، ۱۹۸۳).

مطالعات بسیار زیادی توسط پژوهشگران حسابداری در خصوص رابطه‌ی بین عوامل اقتصادی از قبیل اندازه شرکت[۲]، فشردگی سرمایه[۳]، وضعیت انحصار،[۴] وعوامل قراردادی [۵] ازقبیل طرح پاداش[۶] مدیران ونسبت بدهی[۷] با انتخاب خط مشی‌های حسابداری[۸] توسط واحد واحد گزارش‌گر صورت گرفته است. زیربنای تئوریک این مطالعات آن است که هر چه اندازه شرکت بزرگتر باشد اصولاً مدیریت به دنبال انتخاب خط مشی‌های خواهد رفت که سودگزارش شده دوره را کاهش دهند تا از نگاه جامعه و دخالت‌های دولت در امان باشند(ترومبلی[۹]،۱۹۹۰).
باشند(ترومبلی[۹]،۱۹۹۰).

همچنین در خصوص عوامل قراردادی اصولاً مدیریت خط مشی‌های را انتخاب خواهد کرد که سود گزارش شده شرکت افزایش یابد تا بدین طریق میزان پاداش خود را افزایش داده و با بالا بردن نسبت بدهی امکان دریافت تسهیلات واعتبارات را از بانک‌ها وموسسات اعتباری تسهیل نمایند(ویلیامز[۱۰]، ۱۹۹۰).

پژوهش‌های تجربی گذشته نشانگر آن است که هرچه درجه حساسیت بنگاه‌های اقتصادی از جنبه سیاسی افزایش یابد، درنتیجه بنگاه‌های اقتصادی خط مشی‌هایی را انتخاب خواهند

1- Klein
2- Size
3- Capital intensity
4- Concentration Condition
5- Contract factors
6- Bonus plans
7- Debt Ratio
8- Accounting polices choice.
9- Trombley
10-Williams

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

کرد که منجر به کاهش سود می‌شوند، تا از دخالت‌های دولت و نگاه عموم جامعه در امان باشند.

از آنجائی که اندازه گیری هزینه‌های سیاسی به طور مستقیم امکان پذیر نمی‌باشد از شاخص های تقریبی دیگری از قبیل اندازه شرکت، میزان فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار ونسبت بدهی استفاده می‌شود(واتس[1]، ۱۹۸۶).

هر چه اندازه شرکت بزرگ‌تر باشد در نتیجه درجه حساسیت سیاسی آن نیز افزایش می‌یابد در نتیجه احتمال انتخاب خط مشی‌های حسابداری که سود را کاهش می‌دهند افزایش می‌یابد. برای تعیین اندازه شرکت از میزان دارایی‌های شرکت استفاده می‌شود (واتس، ۱۹۸۶).

هر چه حجم دارایی‌های ثابت شرکت بیشتر باشد فشردگی سرمایه نیز بیشتر است، در نتیجه درجه حساسیت سیاسی آن نیز افزایش می‌یابد، زیرا هر چه دارائی‌های ثابت شرکت بیشتر باشند تاثیر بالایی بر ساختار اقتصادی و برنامه‌های توسعه‌ای خواهند داشت (واتس، ۱۹۸۶).

هرچه میزان انحصار بنگاه بیشتر باشد درجه حساسیت سیاسی آن نیز افزایش می‌یابد در چنین حالتی بنگاه اقتصادی اقدام به انتخاب خط مش‌های حسابداری خواهد کرد که سود را کاهش می‌دهند. تا خود را از نگاه دولت وعموم جامعه به دور نگار دارند (واتس، ۱۹۸۶).

هرچه نسبت بدهی شرکت بزرگ‌تر باشد درجه حساسیت بنگاه‌های اقتصادی از جنبه قراردادی افزایش می‌یابد در نتیجه بنگاه‌های اقتصادی خط مشی‌های را انتخاب خواهند کرد که سود شرکت را افزایش می‌دهند. تا بتوانند نسبت به دریافت تسهیلات از بانک‌ها و موسسات اعتباری اقدام نمایند (واتس، ۱۹۸۶).

۳- اهمیت پژوهش:

اهمیت این پژوهش از جنبه علمی‌شناخت برخی از عوامل اقتصادی اثر گذار بر فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط بنگاه‌های اقتصادی است. شناخت این عوامل برای دست اندرکاران تدوین استانداردهای حسابداری از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند. زیرا شناخت عوامل اقتصادی و محیطی نقش بسیار تعیین کننده ای در فرآیند تدوین استانداردهای حسابداری دارند.

ازسوی دیگر تحقیقات تجربی(اثباتی) زیادی در کشورهای مختلف در چند دهه گذشته در خصوص فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری دربنگاه‌های اقتصادی صورت گرفته است. اما

[1]- Watts

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

درکشور ایران متاسفانه در این خصوص هیچگونه پژوهش تجربی صورت نگرفته است. لذا این پژوهش به عنوان اولین پژوهش تجربی درخصوص فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط واحدهای گزارش‌گر خواهد بود.

۴- اهداف پژوهش:

با توجه به اهمیت پژوهش، هدف پژوهش شناسایی عوامل اقتصادی (اندازه شرکت، میزان فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) و عوامل قراردادی از قبیل نسبت بدهی مؤثر بر فرآیند انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط واحدهای گزارش‌گر می‌باشد. باتوجه به هدف پیش گفته، این پژوهش درصدد پاسخ به سئوال زیر است.

تا چه اندازه بین عوامل اقتصادی(اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) وعوامل قراردادی (نسبت بدهی) و انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط بنگاه‌های اقتصادی رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

۵- پیشینه پژوهش:

به منظور تبیین و تفسیر انگیزه‌های واحدی‌های گزارش‌گر در انتخاب خط مشی‌های حسابداری و شناخت عوامل اقتصادی و قراردادی مؤثر بر این فرآیند مطالعات وپژوهش‌های بسیاری صورت گرفته است. از جمله این مطالعات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) پژوهش واتس وزیمرمن(۱۹۷۷): در این پژوهش رابطه بین روش‌های حسابداری تغییرات قیمت با اندازه شرکت وطرح پاداش مدیران مورد بررسی قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان داد که هرچه اندازه شرکت بزرگ‌تر باشد، خط مشی‌هایی به کارگرفته می‌شوند که سود را کاهش می‌دهند، به عبارتی رابطه بدست آمده با رابطه مورد انتظار مطابقت داشت. همچنین این پژوهش نشان داد که شرکت‌های با طرح پاداش مدیران خط مشی‌هایی را به کار می‌گیرند که سود را کاهش می‌دهند به بیان دیگر رابطه بدست آمده عکس رابطه مورد انتظار بود. (واتس، ۱۹۹۷) نتایج حاصل از این پژوهش درجدول شماره ۱ ارائه شده است.

ب) پژوهش هیگرمن و زمای وسکی[1]: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، طرح پاداش مدیران، فشردگی سرمایه ووضعیت انحصار با روش خط مستقیم وروش نزولی استهلاک و روش‌های حسابداری FIFO و LIFO را مورد بررسی قرار داده‌اند (هیگرمن و زمای وسکی، ۱۹۷۹) نتایج این پژوهش در جدول زیر ارائه شده است.

[1] - Hagerman and Zmijewski

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

جدول شماره۱: نتایج پژوهش هیگرمن وزمای وسکی

	رابطه مورد انتظار با روش‌های استهلاک	رابطه بدست آمده طبق پژوهش هیگرن وزمای و ملکی
اندازه شرکت	(-)	(-)
طرح پاداش	(+)	(+)
فشردگی سرمایه	(-)	(+)
وضعیت انحصار	(-)	(+)
-	**رابطه مورد انتظار با روش‌های گردش کالا**	**رابطه بدست آمده طبق پژوهش هیگرمن وزمای وسکی**
اندازه شرکت	(-)	(-)
فشردگی سرمایه	(-)	(-)
وضعیت انحصار	(-)	(-)
طرح پاداش	(+)	(-)

مأخذ: پژوهش هیگرمن و زمای وسکی(۱۹۷۹)

هـ): پژوهش دکین: این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار وطرح پاداش مدیران با روش‌های هزینه یابی شرکت‌های نفتی رامورد بررسی قرارداد. روش‌های رایج هزینه یابی در شرکت‌های نفت شامل روش هزینه یابی کامل[1] وروش تلاشهای موفقیت آمیز[2] می‌باشند (دکین[3]، ۱۹۷۹). نتایج این پژوهش در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره۲: نتایج پژوهش دکین

	رابطه مورد انتظار با روش هزینه‌یابی	رابطه بدست آمده طبق پژوهش دکین
اندازه شرکت	(-)	(-)
فشردگی سرمایه	(-)	(+)
وضعیت انحصار	(-)	(+)
طرح پاداش مدیران	(+)	(-)
نسبت بدهی	(+)	(+)

مأخذ: پژوهش دکین(۱۹۷۹)

[1]- Full cost method(+)
[2]- Success Full Efforts method.
[3]- Deakin

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

و): پژوهش دآلی وال[1]: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار وطرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش‌های هزینه یابی در شرکت‌های نفتی مورد بررسی قرار گرفت، مقایسه نتایج بدست آمده از این پژوهش با نتایج مورد انتظار در جدول زیر ارائه شده اند: (دالی وال، ۱۹۸۰)

جدول شماره۳: نتایج پژوهش دآلی وال

	رابطه مورد انتظار با روش هزینه‌یابی	رابطه بدست آمده طبق پژوهش دآلی وال
اندازه شرکت	(-)	؟
فشردگی سرمایه	(-)	؟
وضعیت انحصار	(-)	؟
طرح پاداش مدیران	(+)	؟
نسبت بدهی	(+)	(+)

مأخذ: پژوهش دالی وال(۱۹۸۰)

ح): پژوهش بوئین، نورین ولی سی[2]: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار وطرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش به هزینه جاری گرفتن ویا سرمایه ای گرفتن هزینه‌های تامین مالی را مورد بررسی قرار گرفت، مقایسه نتایج بدست آمده با نتایج مورد انتظار در این پژوهش به شرح زیر بوده است (بوئین، نورین ولی سی، ۱۹۸۱).

جدول شماره۴: نتایج پژوهش بوئین ونورین

	رابطه مورد انتظار	رابطه بدست آمده طبق پژوهش
اندازه شرکت	(-)	(+)
نسبت بدهی	(+)	(+)
طرح پاداش مدیران	(+)	(-)

مأخذ: پژوهش بوئین، نورین ولی سی(۱۹۸۱)

ل): پژوهش دآلی وال: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار وطرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش‌های استهلاک دارائی‌های ثابت مورد بررسی قرار گرفت، نتایج این پژوهش نشان داد که شرکت‌های با نسبت بدهی بالا و دارای طرح پاداش

[1]- Dhaliwal
[2]- Bowen, Noreen, Lacy

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

مدیران روش استهلاک را بکار می‌گیرند کـه سـود را افـزایش داده وشـرکت‌هـای بـزرگ روش استهلاکی رابه کار می‌گیرند که سود را کاهش می‌دهند (دالی وال، ۱۹۸۲).

ط): پژوهش‌هالتوسن[1]: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سـرمایه، وضـعیت انحصار وطرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش‌های خط مسـتقیم ونزولـی اسـتهلاک مـورد بررسی قرارگرفت، این پژوهش نشان داد که بین اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، انحصار، طـرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش‌های استهلاک رابطـه معنـاداری وجـود نـدارد (هالتسـون، ۱۹۸۱).

ی): پژوهش دآلی وال: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سـرمایه، وضـعیت انحصار و طرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با روش‌های هزینه یابی در شرکت‌های نفتـی مـورد بررسی قرار گرفت نتایج این پژوهش نشان داد بین اندازه شرکت با نسبت بـدهی بـا روش‌هـای هزینه یابی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این پژوهش در جدول زیر ارائـه شـده اسـت(دالی وال، ۱۹۸۰).

جدول شماره۵: نتایج پژوهش دالی وال

	رابطه مورد انتظار با روش هزینه‌یابی	رابطه بدست آمده طبق پژوهش دالی وال
اندازه شرکت	(-)	(-)
نسبت بدهی	(+)	+

مأخذ: پژوهش دالی وال(۱۹۸۰)

ک): پژوهش دیلی و ویگ‌لاند[2]: در این پژوهش رابطه بین اندازه شرکت، فشردگی سـرمایه، وضعیت انحصار وطرح پاداش مدیران ونسبت بدهی با هزینه جاری یا هزینه سرمایه ای گـرفتن مخارج پژوهش وتوسعه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشـان داد کـه شـرکت‌هـای بزرگ به منظـور کـاهش سـود مخـارج پـژوهش و توسـعه را بـه عنـوان هزینـه‌هـای جـاری و شرکت‌های با نسبت بدهی بالا به منظور افزایش سود اینگونه مخارج را بـه عنـوان هزینـه‌هـای سرمایه ای در نظر گرفته‌اند (دیلی و ویگ لاند، ۱۹۸۰).

۶- فرضیه‌های پژوهش:

پژوهش حاضر دارای یک فرضیه اصلی و سه فرضیه فرعی به شرح زیر است:

[1] - Hothasusen
[2] - Daley & Vigeland

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

فرضیه اصلی:

بین عوامل اقتصادی(اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار) وعوامل قراردادی (نسبت بدهی) با انتخاب خط مشی‌های حسابداری توسط بنگاه‌های اقتصادی رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی مربوط به فرضیه اصلی به شرح زیر می‌باشند:

فرضیه فرعی ۱:

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی وخط مشی حسابداری ارزش‌یابی کالا رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد .

فرضیه فرعی ۲:

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی وخط مشی حسابداری گردش کالا رابطه‌ی معنی داری وجود دارد .

فرضیه فرعی ۳:

بین عوامل اقتصادی و عوامل قراردادی وخط مشی حسابداری سرمایه گذاری‌ها رابطه‌ی معنی داری وجود دارد .

۷- روش پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی واز نظر روش پژوهش درگروه پژوهش های توصیفی و از نظر روش پژوهش از دسته پژوهش های همبستگی می‌باشد . جهت دست‌یابی به اطلاعات مورد نظر وبرای اجرایی شدن پژوهش از سایت مرتبط با بورس اوراق بهادار و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و مطالعه مقالات، کتب و اسناد ومدارک مربوط به پژوهش استفاده شده است. اطلاعات مربوط به آزمون فرضیات از صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه، گزارش هیات مدیره، صورت‌جلسات مجامع وگزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (طی دوره‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۲) استخراج شده است. بنابراین نوع داده‌ها از نوع داده‌های ثانویه می‌باشند.

در این پژوهش برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون دقیق فیشر و آزمون کای دو استفاده شده است.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۸- جامعه ونمونه آماری:

جامعه آماری این پژوهش در برگیرنده کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند. وسپس با حذف مشاهداتی که اطلاعات لازم برای آن‌ها در دست نبوده نسبت به تعدیل حجم جامعه اقدام شده است.

- تعداد شرکت‌هایی که سهام آن‌ها در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده است.	۴۰۵
-تعداد شرکت‌هایی که صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه آنها به صورت کامل در دسترس نبوده اند	(۸۷)
- تعداد شرکت‌هایی که صورتهای مالی و یادداشت‌های همراه آن‌ها ویژگی مورد نظر پژوهش را نداشته اند	(۱۹۲)
تعداد نمونه.	۱۲۶

لازم به ذکر است که ویژگی‌های لازم برای جامعه مورد نظر شامل موارد زیر بوده است:

۱- شرکت دارای موجودی کالا باشد و یکی از روش‌های گردش کالا(LIFO,FIFO، میانگین) و همچنین یکی از روش‌های ارزش‌یابی(قاعده اقل قیمت تمام شده یا ارزش بازار، بهای تمام شده، ارزش بازار) را در خصوص آن‌ها به کار گرفته باشد.

۲- شرکت دارای سرمایه گذاری باشد و یکی از روش‌های بهای تمام شده و یا ارزش بازار را در خصوص آن بکار گرفته باشد.

۹- متغییرهای پژوهش:

در این پژوهش متغیرهای مستقل شامل فاکتورهای اقتصادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار) و فاکتور قراردادی شامل نسبت بدهی می‌باشند.

اندازه شرکت:

برای اندازه گیری این متغیر، ارزش دارائی‌های شرکت‌های حاضر در نمونه جمع گردیده وتقسیم بر تعداد آن‌ها شده است تا میانگین ارزش دارائی‌ها بدست آید. آن‌گاه شرکت‌هایی که ارزش دارائی‌های آن‌ها بزرگ‌تر از میانگین بود به عنوان شرکت‌های بزرگ وسایر شرکت‌ها به عنوان شرکت‌های کوچک در نظر گرفته شدند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

فشردگی سرمایه:

برای اندازه گیری، متغیر فشردگی سرمایه از نسبت دارائی‌ها ثابت به جمع کل دارائی‌های استفاده شده است.

وضعیت انحصار:

برای اندازه گیری این متغیر از حجم فروش شرکت نسبت به کل فروش صنعت استفاده شده است.

متغیرهای وابسته این پژوهش عبارتند از: خط مشی‌های حسابداری ارزش‌یابی کالا(قاعده اقل قیمت تمام شده وروش بهای تمام شده) روش حسابداری گردش کالا شامل روش میانگین و روشFifo وروش حسابداری سرمایه گذاری‌ها شامل روش بهای تمام شده وروش ارزش بازار می‌باشند.

نتایج تجزیه وتحلیل فرضیه فرعی (۱):

بین عوامل اقتصادی وعوامل قراردادی وخط مشی حسابداری ارزش‌یابی کالا رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۶: توافقی متغیرهای اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار ونسبت بدهی وروش ارزش‌یابی کالا

روش ارزش‌یابی کالا		اندازه شرکت		
		کوچک	بزرگ	جمع
قاعده اقل قیمت تمام شده	تعداد مشاهده شده	۴	۰	۴
	تعداد مورد انتظار	۳/۱	/۹	۴/۰
	درصد	۳/۲٪	۰/۰	۳/۲٪
روش بهای تمام شده	تعداد مشاهدات	۹۳	۲۹	۱۲۲
	تعداد مورد انتظار	۹۳/۹	۲۸/۱	۱۲۲/۰
	درصد	۷۳/۸٪	۲۳٪	۹۶/۸٪
روش ارزش‌یابی کالا		فشردگی سرمایه		
		غیر فشرده	فشرده	جمع
قاعده اقل قیمت تمام شده	تعداد مشاهده شده	۳	۱	۴
	تعداد مورد انتظار	۲/۰	۲/-	۴/-
	درصد	۲/۴٪	/۸٪	۳/۲٪
روش بهای تمام شده	تعداد مشاهدات	۶۱	۶۱	۱۲۲
	تعداد مورد انتظار	۶۲/	۶۰	۱۲۲
	درصد	۴۸/۴٪	۴۸/۴٪	۹۶/۸٪

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

روش ارزش‌یابی کالا		وضعیت انحصار		
		غیر انحصارگر	انحصارگر	جمع
قاعده اقل قیمت تمام شده	تعداد مشاهده شده	۴	۰	۴
	تعداد مورد انتظار	۳/۷	۰/۳	۴
	درصد	۳/۲٪	۰٪	۳/۲٪
روش بهای تمام شده	تعداد مشاهدات	۱۱۲	۱۰	۱۲۲
	تعداد مورد انتظار	۱۱۲/۳	۹/۷	۱۲۲
	درصد	۸۸/۹٪	۷/۹٪	۹۶/۸٪
روش ارزش‌یابی کالا		نسبت بدهی		
		پایین	بالا	جمع
قاعده اقل قیمت تمام شده	تعداد مشاهده شده	۳	۱	۴
	تعداد مورد انتظار	۳/۶	۰/۴	۴/۰
	درصد	۲/۴٪	۰/۸٪	۳/۲٪
روش بهای تمام شده	تعداد مشاهدات	۱۱۰	۱۲	۱۲۲
	تعداد مورد انتظار	۱۰۹/۴	۱۲/۶	۱۲۲/۰
	درصد	۸۷/۳٪	۹/۵٪	۹۶/۸٪

مأخذ: نتایج پژوهش

باتوجه اینکه جدول ۲×۲می‌باشد و هم‌چنین مقادیر مشاهده شده ومورد انتظار کم‌تر از ۵ مشاهده می‌باشد. آزمون مناسب در این حالت روش دقیق فیشر خواهد بود.

جدول۷: آزمون کای دو برای بررسی رابطه اندازه شرکت وارزش‌یابی کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۱/۲۳۵	۱	۰/۲۶۶	
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	۰/۵۷۳

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۷) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است($P>0/05$) بنابراین بین اندازه شرکت وروش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۸: آزمون کای دو برای بررسی رابطه فشردگی سرمایه وارزش‌یابی کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	/۹۶۸	۱	/۳۲۵	
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	/۶۱۹

مأخذ: نتایج پژوهش

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

با توجه به جدول (۸) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است (P>۰/۰۵) بنابراین بین فشردگی سرمایه وروش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۹: آزمون کای دو برای بررسی رابطه وضعیت انحصار وارزش‌یابی کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	/۳۵۶	۱	/۵۵۱	
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	۱/-

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۹) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین انحصار وروش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول۱۰: آزمون کای دو برای بررسی رابطه نسبت بدهی با ارزش‌یابی کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	/۹۶۲	۱	/۳۲۷	-
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	/۳۵۷

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۰) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین نسبت بدهی وروش ارزش‌یابی کالا رابطه معنی داری وجود ندارد. در نتیجه فرضیه اول تایید نمی‌گردد و به عبارتی بین عوامل اقتصادی وقراردادی با خط مشی حسابداری ارزش‌یابی کالا رابطه ی معنی داری وجود ندارد.

نتایج تجزیه وتحلیل فرضیه فرعی(۲)

بین عوامل اقتصادی وعوامل قراردادی با خط مشی حسابداری گردش کالا رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

جدول۱۱: توافقی متغیرهای اندازه، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی وروش حسابداری گردش کالا

روش ارزش‌یابی کالا		اندازه شرکت		
		کوچک	بزرگ	جمع
روش میانگین	تعداد مشاهده شده	۸۹	۲۸	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۸۹/۹	۲۷/۱	۱۱۷
	درصد	۷۱/۲٪	۲۲/۴٪	۹۳/۶٪
روش FIFO	تعداد مشاهدات	۷	۱	۸
	تعداد مورد انتظار	۷/۹	۱/۹	۸
	درصد	۵/۶٪		۶/۴٪
روش ارزش‌یابی کالا		فشردگی سرمایه		
		غیر فشرده	فشرده	جمع
روش میانگین	تعداد مشاهدات	۵۸	۵۹	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۵۹	۵۸	۱۱۷
	درصد	۶۴/۴٪	۴۷/۲٪	۹۳/۶٪
روش FIFO	تعداد مشاهدات	۵	۳	۸
	تعداد مورد انتظار	۴	۴/	۸
	درصد	۰/۴٪	۲/۴٪	۶/۴٪
روش ارزش‌یابی کالا		اندازه شرکت		
		غیر انحصارگر	انحصارگر	جمع
روش میانگین	تعداد مشاهده شده	۱۰۸	۹	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۱۰۷/۶	۹/۴	۱۱۷
	درصد	۸۶/۴٪	۷/۲٪	۹۳/۶٪
روش FIFO	تعداد مشاهدات	۷	۱	۸
	تعداد مورد انتظار	۷/۴	۰/۶	۸
	درصد	۵/۶٪	/۸٪	۶/۴٪

مأخذ: نتایج پژوهش

جدول ۱۲: توافقی متغیرهای اندازه، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی وروش حسابداری گردش کالا

روش ارزش‌یابی کالا		اندازه شرکت		
		پایین	بالا	جمع
روش میانگین	تعداد مشاهده شده	۱۰۵	۱۲	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۱۰۵/۸	۱۱/۲	۱۱۷
	درصد	۸۴٪	۹/۶٪	۹۳/۶٪
روش FIFO	تعداد مشاهدات	۸	۰	۸
	تعداد مورد انتظار	۷/۲	۰/۸	۸
	درصد	۶/۴٪	۰/۰۰	۶/۴٪

مأخذ: نتایج پژوهش

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

با توجه به اینکه جدول ۲×۲ می‌باشد و همچنین مقادیر مشاهده شده ومورد انتظار کم‌تر از ۵ می‌باشند.

آزمون مناسب روش دقیق فیشر می‌باشد.

جدول۱۳: آزمون کای دو برای بررسی رابطه اندازهٔ شرکت و روش گردش کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	/۵۴۹	۱	/۴۵۹	-
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	/۶۸۰

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۳) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین اندازه شرکت و روش گردش کالا رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول۱۴: آزمون کای دو برای بررسی رابطه فشردگی سرمایه وروش گردش کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۰/۵۰۱	۱	۰/۴۷۹	-
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	۰/۷۱۷

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۴) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین فشردگی سرمایه و روش گردش کار رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

جدول۱۵: آزمون کای دو برای بررسی رابطه انحصار با روش گردش کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۰/۲۳۵	۱	۰/۶۲۸	-
آزمون دقیق فیشر	-	-	-	۰/۴۹۷

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۵) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین وضعیت انحصار و روش انحصار وروش گردش کار رابطه معنی داری وجود ندارد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

جدول ۱۶: آزمون کای دو برای بررسی رابطه نسبت بدهی با روش گردش کالا

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	/۹۰۸	۱	/۳۴۱	–
آزمون دقیق فیشر	–	–	–	۱/–

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۶) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است($P>۰/۰۵$) بین اندازه شرکت وروش گردش کالا رابطه معنی داری وجود ندارد. در نتیجه فرضیه دوم تایید نمی‌گردد به عبارتی بین عوامل اقتصادی وقراردادی با روش‌های حسابداری گردش کالا رابطه‌ی معنی داری وجود ندارد.

نتایج تجزیه وتحلیل فرضیه سوم:

بین عوامل اقتصادی عوامل قراردادی با خط مشی حسابداری سرمایه گذاری‌ها رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

جدول۱۷: توافقی متغیرهای اندازه، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار، نسبت بدهی، روش حسابداری سرمایه گذاری‌ها.

روش ارزش‌یابی کالا		اندازه شرکت		
		کوچک	بزرگ	جمع
روش‌های بهای تمام شده	تعداد مشاهده شده	۸۹	۲۸	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۸۹/۲	۲۷/۸	۱۱۷
	درصد	۷۵/۴٪	۲۳/۷٪	۹۹/۲٪
روش ارزش بازار	تعداد مشاهدات	۱	۰	۱
	تعداد مورد انتظار	۰/۸	۰/۲	۱
	درصد	۰/۸٪	۰/۰۰	۰/۸٪
روش ارزش‌یابی کالا		فشردگی سرمایه		
		غیر فشرده	فشرده	جمع
روش‌های بهای تمام شده	تعداد مشاهده شده	۵۸	۵۹	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۵۷/۵	۵۹/۵	۱۱۷
	درصد	۴۹/۲٪	۵۰٪	۹۹/۲٪
روش	تعداد مشاهدات	۰	۱	۱
	تعداد مورد انتظار	۰/۵	۰/۵	۱
	درصد	۰/۰۰	۰/۸٪	۰/۸٪

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

روش ارزش‌یابی کالا		وضعیت انحصار		
		غیر انحصارگر	انحصار گر	جمع
روش‌های بهای تمام شده	تعداد مشاهده شده	۱۰۷	۱۰	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۱۰۷/۱	۹/۹	۱۱۷
	درصد	۹۰/۷٪	۸/۵٪	۹۹/۲٪
روش ارزش بازار	تعداد مشاهدات	۱	۰	۱
	تعداد مورد انتظار	۰/۹	/۱۰	۱
	درصد	۹۰/۷٪	۱/۰۰	۰/۸٪
روش ارزش‌یابی کالا		نسبت بدهی		
		پایین	بالا	جمع
روش‌های بهای تمام شده	تعداد مشاهده شده	۱۰۴	۱۳	۱۱۷
	تعداد مورد انتظار	۱۰۴/۱	۱۲/۹	۱۱۷
	درصد	۸۸/۱٪	۱۱٪	۹۹/۲٪
روش ارزش بازار	تعداد مشاهدات	۱	۰	۱
	تعداد مورد انتظار	۰/۹	۰/۱	۱
	درصد	/۸٪	۱/۰۰	۰/۸٪

مأخذ: نتایج پژوهش

باتوجه به اینکه جدود ۲×۲ می‌باشد و همچنین مقادیر مشاهده شده و مورد انتظار کم‌تر از ۵ می‌باشند آزمون مناسب روش دقیق فیشر خواهد بود.

جدول۱۸: آزمون کای دو برای بررسی رابطه اندازهٔ شرکت با خط مشی حسابداری سرمایه گذاری‌ها

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۰/۳۱۴	۱	۰/۵۷۵	–
آزمون دقیق فیشر	–	–	–	۱/–

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۸) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است($P>۰/۰۵$) بنابراین بین اندازه شرکت وروش حسابداری سرمایه گذاری‌ها رابطه معنی داری وجود ندارد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

جدول ۱۹: آزمون کای دو برای بررسی رابطه فشردگی سرمایه با خط مشی حسابداری سرمایه گذاری‌ها

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۰/۹۷۵	۱	۰/۳۲۳	–
آزمون دقیق فیشر	–	–	–	۱

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۱۹) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین اندازه شرکت وروش حسابداری رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول۲۰: آزمون کای دو برای بررسی رابطه انحصار باخط مشی حسابداری سرمایه گذاری‌ها

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۰/۰۹۳	۱	۰/۷۶	–
آزمون دقیق فیشر	–	–	–	۱

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۲۰) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین وضعیت انحصار وروش حسابداری سرمایه گذاری‌ها رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول۲۱: آزمون کای دو برای بررسی رابطه نسبت بدهی با خط مشی حسابداری سرمایه گذاری‌ها

	مقدار	درجه آزادی	Sig مجانبی	Sig دقیق
کای دو پیرسون	۰/۱۲۵	۱	۰/۷۲۴	–
آزمون دقیق فیشر	–	–	–	۱

مأخذ: نتایج پژوهش

با توجه به جدول (۲۱) چون مقدار احتمال آزمون دقیق فیشر از پنج صدم بیشتر است(P>۰/۰۵) بنابراین بین نسبت بدهی و روش حسابداری سرمایه گذاری‌ها رابطه معنی داری وجود ندارد. درنتیجه فرضیه سوم نیز تایید نمی‌گردد. به عبارتی بین عوامل اقتصادی و قراردادی با خط مشی‌های حسابداری سرمایه گذاری‌ها رابطه ی معنی داری وجود ندارد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۱۰- نتایج پژوهش:

با توجه به نتایج آزمون فرضیات فرعی مربوط به فرضیه اصلی، می‌توان نتیجه گرفت که بین عوامل اقتصادی و قرار دادی (اندازه شرکت، فشردگی سرمایه،وضعیت انحصار ونسبت بدهی) با انتخاب خط مشی‌ها حسابداری رابطه ی معنی داری وجود ندارد.

نتایج این پژوهش در خصوص اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی با پژوهش های واتس و زیمرمن (۱۹۸۷)، پژوهش هیگرمن و زمای وسکی (۱۹۷۹) و پژوهش دکین (۱۹۷۹) و پژوهش بویین و نورین (۱۹۸۱) هم‌خوانی ندارد. و در خصوص اندازه شرکت، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار با پژوهش دالی وال هم‌خوانی دارد اما در خصوص نسبت بدهی هم‌خوانی ندارد. و با پژوهش هالتوسن در خصوص اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار و نسبت بدهی هم‌خوانی دارد.

بنابراین با توجه به نتایج این پژوهش روایی رویکرد اثباتی در ایران مورد تردید خواهد بود. شاید این عدم ارتباط ناشی از ضعف کارآیی بازار، پایین بودن توان علمی‌حسابداران ومدیران مالی شرکت‌ها در بکارگیری روش‌های حسابداری باشد.

۱۱- خلاصه و جمع بندی:

این پژوهش به بررسی رابطه ی عوامل اقتصادی وعوامل قراردادی با خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده دربورس اوراق بهادار پرداخته است. این مقاله اندازه شرکت، فشردگی سرمایه و وضعیت انحصار را به عنوان فاکتورهای اقتصادی ونسبت بدهی را به عنوان فاکتور قراردادی در نظر گرفته است. و خط مش‌های مربوط به حسابداری گردش کالا(فایفو ومیانگین) و روش‌های حسابداری ارزش‌یابی کالا(قاعده اقل بهای تمام شده یا قیمت بازار) وروش‌های حسابداری ارزش‌یابی سرمایه گذاری‌ها رابه عنوان متغیرهای وابسته در نظر گرفته است. با توجه به نتایج آزمون فرضیات پژوهش بین عوامل اقتصادی از قبیل اندازه شرکت، فشردگی سرمایه، وضعیت انحصار ونسبت بدهی با خط مشی‌های حسابداری رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد. بنابراین رویکرد اثباتی در خصوص بکارگیری خط مشی‌های حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار صادق نیست لذا پیشنهاد می‌شود تدوین کنندگان استانداردها ومسئولان سازمان بورس درخصوص گزارشگری از رویکرد دستوری بهره گیرند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

منابع

1-Bowen, R., E. Noreen and J. Lacy, "Determinants of the Corporate Decision to Capitalize Interest," **Journal of Accounting and Economics** (April 1981), pp. 151-179.

2-Daley, L. A., and R. L. Vigeland, "The Effects of Debt Covenants and Political Costs on the Choice of Accounting R & D Costs," **Journal of Accounting and Economics** (December 1983), pp. 195-211.

3- Deakin, E. B., "An Analysis of Differences Between non Major Oil Firms Using Successful Efforts & Full Cost Methods," **The Accounting Review** (October 1979), pp. 722-734.

4- Dhaliwal D. S., G. Salamon and E. D. Smith, "The Effect of Owner Versus Management Control on the Choice of Accounting Methods," **Journal of Accounting and Economics** (July 1982), pp. 41-53.

5- Dhaliwal D. S., "The Effect of the Firm Capital Structure on the Choice of the Accounting Methods," **The Accounting Review** (January 1980), pp.78-84 ..

6- Hagerman, R. L., and M. E. Zmijewski, "Some Economic Determinants of Accounting Policy Choice, " **Journal of Accounting and Economics** (August 1979), pp. 142-161.

7- Healy, P. M., "The Effects of Bonus Schemes on Accounting Decisions," **Journal of Accounting and Economics** (April 1985), pp. 85-107.

8- Klein, B., "Contracting Costs and Residual Claims: The Separation of Ownership and Control," **Journal of Law and Economics** (June 1983), pp. 367-374 .

9- Holthausen, Rw. , " Evidence on the Effect of Bond Convenants and management compensation contraets on the choice of Accounting Techniques , The case of Depreciation switch - Back" **Journal of Accounting and Economics**. (march.1981). pp73-109

10- Lilien S. and V. Pastena, "Determinants of the Intermethod Choice in the Oil and Gas Industry," **Journal of Accounting and Economics** (December 1982), pp. 145170.

11- Trombley, Mark A., "A Reply to A Comment on Accounting Method Choice in the Software Industry" **The Accounting Review** (October 1990), pp. 955-959.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

12- Watts, Ross L., "Corporate Financial Statements: A Product of the Market and Political Process, "**Australian Journal of Management** (April 1977), p. 253.

13- Watts, Ross L. and Jerold L. Zimmerman, "Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards," **The Accounting Review** (January 1978), pp. 112-134.

14- Watts, Ross L. and Jerold L. Zimmerman, **Positive Accounting ~ Theory** (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1986).

15- Williams, Paul F., Katherine B. Frazier, and A. James McKee, t . Jr., "A Comment on Accounting Method Choice In the Software Industry" **The Accounting Review** (October 1990), pp. 946-954.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]